

Sm. Uppst. Kristina Eriksson 1929

T. Farias var. ~~Dennan~~ Kristina Eriksson

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
1. ARKIV

2955

Teknen och
tyd.

Jag skall besvara några frågor som Kronobergs läns hembygdsförbund önskar få reda på.

Säasän förvarades i kist(tor med stål i för den inte skulle blifva förgjord, dragarna gnidas med salt i mulen för di inte skulle blifva mulstulna samt rökades med midsommarskvast som bestod af alla sorters blommer och kvistar af så många trädslag som möjligt, som skulle vara plockade före kl: 12 på dagen midsommarafton, allt måste göras för maran inte skulle ride dem. Kommer ärlan tädigt, blir det ett gynsamt näringsår surrar, torddyveln på morgonen betyder det regn, surrar den på kvällen blir det vackert väder följande dag; myggdansen på kvällen betyder vackert; när en buske ryker, är det korntecken; när lönnen sår, skall bonden så; ^{tjockt?} så, lönnen (skakt), skall bonden så ^{tyckt!} skakt; så var det vissa år åkern tog mer utsäde, men alls inte så någon säd i 8 vecka; när vattnet b blommar samlas jäst; när maskrosen blommar, skulle potatisen sättas; nätterna i början af juni kallas järnnätter di äro ofta frostnätter.

"Vädervirren" det är norrlänningen som är ute för att samla korn. En Smålandsbonde gick på sin åker och sådde korn, då kom vädervirren bonden tog upp sin knif och kastade den i vädervirren en tid därefter reste Smålandsbonden till Norrland, träffade en person, som hade hans knif "den känner jag igen", då sade Norrbon: "jag var ute för att samla sädeskorn, då fick jag knifen i höften har varit halt sedan dess" - endast på denna sida!

Vädervirren

2.
2955

Ola Kråk.

Ola kallades Ola kråk, Ola är en otrevlig gäst han hälsar på där han tror brödet är slut. Det var en bonde som slog Ola i ryggen med en mjölsäck och öppnade grinden till sin granne, den förste som slag-tröskade av den nya grödan sades, "nu ringer det för Ola kråk!"

Smilund

Anto lid

V. Forsäs n:a

Slåttern.

1924

Oppst. Kärnan Kärnan

Rönnehus

Bes. D: e

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3.

2955

Är inte slåttern avslutad före Brynolf har varit framme,
efter den dagen går det inte att bryna vasst. Ännu värre med Bertil
han skämmer ut gräset så det blir odugligt, nattskärran heter "spåna-
kärning", spinner hon långa rader, blir linet långt, spinner hon kort,
blir linet kort och skört.

4.

2955

Ryggskott.

Ryggskott eller villappaskott kom sig~~XX~~ av,
om di råkade ut för någonting osynligt, som kunde ställa på dem
sjukdomen. Som botemedel sattes den sjuke på en jordfast sten
norr om huset för att skjutas över. Geväret skulle laddas med
9 sorters trädkvestar.

S.

2955

"Kornblek å sellablek"

Kornblek å sellablek mognade mer på säden
på nätterna än på dagen.

Småland
Aubo hd
V. Torsås m.

*Jord. av Kristina Eriksson
& Mattias*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

2955

Sista sädesneken.

Den som skar den sista sädesneken skulle lämna
tre sädesstrå, som inte skulle skäras af. Stråna skall vridas ihop
och läggas ner med en sten över att förvaras till glosen på jul-
aften.

glosen

Midsommarskvasten.

När åkern var sådd och färdig togs några kvistar af midsommarskvasten, sattes i åkern före solens nedgång, sedan var den fredad mot all förgöring.

Midsommarskvasten förvarades från år till år. Den var botemedel för all trolldom.

Sista neken.

Den som tar upp den sista neken hetes den tog
haren.

Albo. Sol.
V. Torsås. m
1929

ppp. S. b. m. or. K. i. s. t. e. n. a. J. i. l. l. e. n.
Lönshult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9.

2955

Lokatt å nekakråka å neka skyf.

Di som lägga in säden i ladan kallas för lokatt
å nekakråka å neka skyf.

Slåttragillen.

Vid slåttragillen det som mest talades om var
gröten så blev där grötarim.

Denna gröt är kokt i en gryta åcinte i en björk
sen kröp jag upp i en fur.

Denna gröten är kokt i en gryta å inte i en spann
gud välsingne fars stövlar.

Den som så kan rimma skall ha en särskilld sorts läder
till grimma.

Du rimmar bra du skall ha huelad av samma slag.

- acc 2955 -

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

//

Skörden var avslutad.

När skörden var avslutad hurrades 3 kraftiga hurra-
rop.

Lekar.

Di mest jengse lekar vid sjuragillen var dra fingerkrok å dra dosa, lyfta mast på flere ställen hade di en lötesten på gården, som kallades för en löt på den skulle di pröva lötesten sin styrka. Stenen var så stor så det var inte någon ovan som lyfte den i första tag.

Hacke Eva.

På tal om hacke Eva å hacke Jösse det namnet kom sig av di som hackde lyckebacken. Di röjde ned skogen på backarna eldade upp ris och ljung och så mycke som kunde brinna sedan plockade di upp så många stenar i rör. Så kommo odlingsrören till i skogarna Seda hackade di ner potatisbitar imellan stubbar och stenar och rötter.

Den som inte hade egen jord fick röja backar i skogen och plantera potatis till hälften bruk.

Var det backar, som inte var alldeles för hårda, såddes där råg andra året.

Det var till en hand strå på vart ställe mellan rötterna.

Åkrar skacktades på höjder middagssolen stod rätt över, så jorden blev uppvärmd. Där var inte frostneamt.

14.

2955

Makärror och träbultavagnar.

Tal om makärror och träbultavagnar "åtrårdår"
å trägrepar finns på flera ställen.

Småland
Albion
V. Torsås
nr 129

Cypst av Kristina Petersson
for ...

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

2955

Tröskningen.

Tröskningen skulle vara avslutad före jul.

16.

2955

Nu har jag talat om vad jag hört i min barndom om gamla
seder och bruk.

Adress.

Fru Kristina Eriksson
Öveshult,
Lönashult den 5 mars 1929.

Öveshult 25 mars 1929.

Tack för brevet och boken.

Jag har inte något vidare att tala om, som kan hava någon betydelse. Jag skall nämna, vad jag har hört om tomten.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17.

2955

Tomten.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jag skall här nämna vad jag hört om tomten. Det var en nära släkting till mig som skulle bygga ett nytt mansgårdshus han hade vana byggmästare di gjorde fel di klämde sig och huggde sig och allt gick på tok, när di hade rivet det gamla huset blev blev ägaren hastigt sjuk likaledes hans hustru då sade husbondens mor det är tomten som är hussvill som har ställt på er denna sjukdom. Jag skall bjuda tomten flytta med i det nya huset, och offra vid alla fyra knutarna offret bestod af filspån af arvasilvret och mjölk. När detta var gjort så en halvtimme efter var husbonden och hans hustru friska, sedan blev det tur med bygget. När byggmästarna var ifrån bygget då sågades där och böstes vid var knut det hördes som alla sågade på en gång och alla böste på en gång. I samma hus några år därefter var inte alla murar färdiga. En natt hördes det som om någon gått igenom rummen med någon tung börda och kastade den så hela huset skakade. Då steg husbonden upp och skulle se vem det kunde vara som var så djärv. Husbonden var en man som inte lät skrämman sig antingen det var natt eller dag, när han kom ut i rummet varken hördes eller syntes någonting. Nu förstår jag vad det är det är tomten som vill att här skall bliva murat i morgon dag skall jag hämta murare. Sen blev det tyst. Detta hände i Virestads församling.

/f.

2955

Förebud.

Jag vill tala om en sanningssaga af vad som kallas för vård som alla människor antagligen har som följer oss här i tiden för min far hörde vi förebud eller vård vad en skall kalla det, när han var borta på kvällarna satt mor och vi syskon för det mesta uppe och väntade tills far kom så hördes det att där kom en skjuts upp på gården och stannade, det hördes så tydligt när hästen riste sig i selen, vi hörde det alla som var inne då sade vi: "Nu kom far." Vi tände lycktan och gick att taga emot honom. När vi kom ut plef vi så bedragna, ingenting syntes eller hördes. Då sade mor: "Nu vet jag vad det är för bud att han inte är långt borta." Det kunde dröja ungefär en timma, då hördes en skjuts komma och höras på samma vis som det skillde inte en knäpp på, som det hördes första gången. Far var en framstående och beläsen man på sin tid han var med om att starta Virestads sparbank och bildade bolag för sänkning av sjön Femlingen, som blev ett värdefullt arbete, om han hade levat tills nu hade han fyllt hundra år hans namn var Jan Möller. ~~XXXXXXXXXXXX~~

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

2955

Förebud.

På tal om vård eller förebud var jag tillsammans med Agronom herr Melander i Spånghult. Han var intresserad för gamla sagor vi talade om, vård som hörs för en del människor jag frågade honom vad det är för någonting, Då svarade han; "Ja vad är det för någonting?" Men han sade det är en del släkter, som kan höra förebud. Jag hörde förebud för min man en enda gång. Han hade varit i Vislanda på dagen han hade en arbetsvagn, en potatiskista på. Det var frusna vägar. Det dånade så det hördes en half kilometer, innan han kom. Han var alltid nykter och ordentlig så jag var inte orolig, di andra hade lagt sig. Vid elva tiden på kvällen, då hörde jag att han kom. Jag hörde honom långt uppåt vägen jag visste att det var han, för han hade sådan kördon. han körde ned till ladugården. Jag hörde (in/när han släppte ner skaklen, sen var det tyst så länge som det tog tid att le in hästen så hörde jag honom komma och gå. Jag hörde vart steg han tog och gick upp åt köksbron och öppnade dörren, sen blev det tyst. Då tänkte jag nu vet jag vad det är nu är han inte långt borta. En stund där- efter hörde jag det köra och dåna lika som förut. Då visste jag att han kom, då hörde jag honom, som jag hade hört förut. Detskillde inte en knäpp, utan när han då öppnade dörren, så kom han in. Detta hände, det första året vi var gifta det är 42 år sedan. Jag är inte vidskeplig eller nervös, Det är fullt och fast en sanningsberättelse.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20.

2955

Kon och kalfven.

Dén som gav kalfven mjölk första gången skulle vara tyst och inte säga någonting, så blev kalfven tyst och snäll. När där såldes mjölk, sattes där stål i mjölken eller klipptes i mjölken stål. med en sax. Om di bar mjölken över där en hare hade gått och över sax. rinnande vatten, då blev kon förtrollad, så det gick inte att kärna smör, om inte mjölken hade varit skyddad på så vis.

Nu slutar jag mitt intresanta bref. Tala om att jag inte kan skriva det synnes.

Högaktningsfullt
Kristina Eriksson.

Öveshult den 13 Mars 1930.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22.

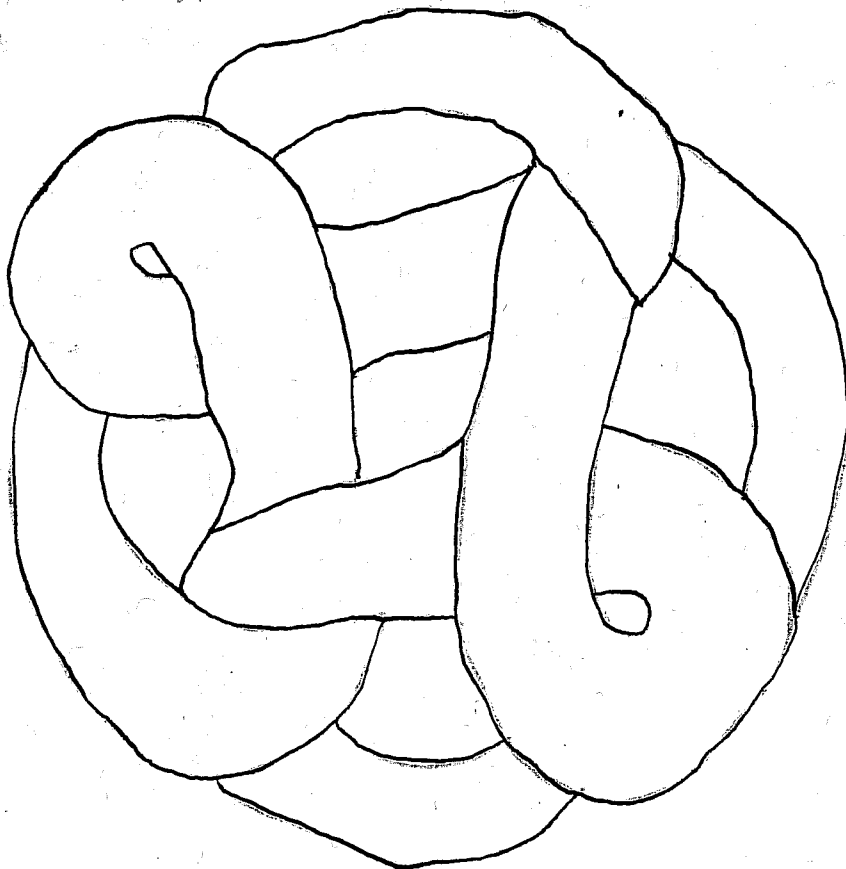
2955

Här sender jag en teckning af kringlorna jag bakade 2:kringlor så bad jag vår skollärarinna rita av dem jag kunde inte rita af dem så di blef lika sej. Att slaktgrisen hängdes upp levandes och att någodt skulle kastas tillbaka i stian har jag inte hört talas om om brygden har jag inte hört talas om att det skulle vara på någon särskild dag, jag har hört talas om när vår Herre och Sante Pär vandrade till sammans här på jorden kommo di in på ett ställe där som brygdes öl och vurten koktes. Den har lätt för att pyssa då sade vår Herre lika mycke när du össår som när det pysser då fick han till svar: Det sjunker vel ihop. Från den dagen har det också sjunkit ihop för di inte trodde trode på vad vår Herre sade, det är otroligt vad det går åt mycke vatten när man bryggår det sjunker ihop unnan för unnan af sig sjelf. Att det sattes stål eller träkors i granårna vid stugan har jag inte hört talas om. Maten skulle stå på bordet och ordnas väl fär deras aflidna anhöriga hållade på jula natt för att si till di som varit deras närmaste i livet fast osynliga. I mit hem brukade vi giva alla juren rikligt och bättre än vanligt. Katten och hunden fick äta inne, katten skulle inte köras ut jul afton.

Med största Högaktning
Christina Eriksson.

Im.
Lunds Univ.
Folkminnes-
arkiv
1929

Uppb. Kristina Eriksson
För. Sennar

JUNGERU -KRINGLA.

Skriv endast på denna sida!

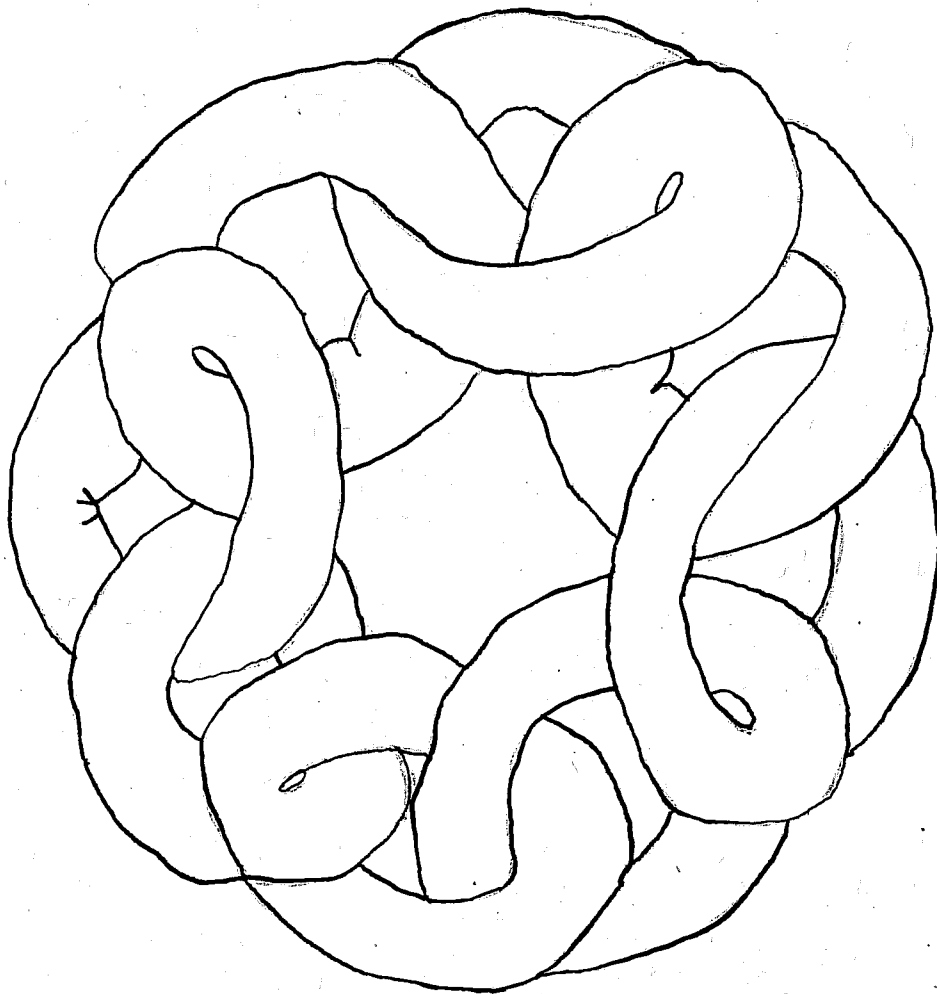
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23.

2955

24.

2955

TOLVHÅLS - KRINGLAŞ

Skriv endast på denna sida!

Y. Torsås, Lm.

Kristina Eriksson
1949

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

JULSEDER I VÄREND.

25

2955

Först på hösten när säden var bärjad börjades tröskning. Skede med pläjel då man hörde första tröskslaget då sades: "Nu ringer det för Ola krak! Första kornet som tröskades meltes till malt till bränvin och öl. All trösning försiggick på kvällarna. Till lyse på logen hade di en gryta med fyrved i som di tände på. Detta lyse var mycke eldfarligt. Det hände att det skede eldsvåda så blev kvällströsket förbjudet likaledes gryteelden i stället för fyrveds-grytan användes en s.k. skrunta som var en låda av trä. I skruntan användes talj eller vaxljus. I stället för kvällströsket började ottetrösket. Kl:2 stego tröskakarna upp för att frukostera. Di var färdiga att slå i logen kl:3. Det var besvärligt för matmorän hon måste vara uppe och hava maten lagad, som kallades för davan, som bestod av soppa. Den skulle vara färdig i dagningen. Då kom tröskelaget in i mitt hem. Fyrtrask di, lät det som en lätt musik. När männen var på logen och trösk, då satt pigan och di voxne flickorna och spann. På den tiden måste di spinna allt vad di skulle hava till kläder. Färjade garnet i alla sorters kolörer. Di färjade i mäs å mjölnaris å appelbark å lutgult å krukugult å krukkeblått m. m. Så vävdes till kläder allt i ylle å lenne. Som måste bliva vävet ~~XXXXXXXXXX~~ å prässat å sytt till kläder till julen.

Skriv endast på denna sida!

Slakt.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26.

Ljusstöpning.

Så kom slakteveckan. Först slaktades en oxe eller en ko ,
som var född för julslakt. Av talgen stöptes ljus, som användes för
höstkvällarna, di finaste ljusen till ljus vid julen. Di stöpte flera
sorters ljus. Talgen smältes först ,hålldes kokhett vatten i en
rund, hög kärna, så hålldes den smälta talgen på vattnet .Vekarna
var flätade av hemspunnet bomullsgarn, som hängdes på spetor
lite från varandra. Di kunde hava fem vekar på en speta alltsom
kärnan var vid till. Så doppades upp och ner tills ljusen var
så grova som di ville hava dem. Så hängdes den ppetan opp emellan
ett par stolar så togs en annan speta fram likaledes.

2955

Så närmare jul skulle den födda julgrisen slaktas.
Skållevattnet sattes på den öppna spisen i köket på kvällen.
Kl. 4 på morgonen kom slaktaren med ett par man till hjälp att taga
död på den stora nassen. Julgrisen skulle vara stor och minst två år
gammal för att fläsket skulle vara drygt. Först skulle slaktlaget
ha mat å brännvin så mycke som gott gjorde. Nu leddes grisen in i
köket. Där hade di rullat in ett stort kar med en stege på kare.
Så lötte manskapet opp grisen på kare. Tre man till att hålle medan
slaktaren tog dö på grisen, så skulle slaktebrännvinet fram igen.
Då skålades och pratades en stund. Så rakades grisen och var färdig
före dager. Slaktarn skulle väga istrarna. En fet gris borde hava ~~XX~~
minst ett och ett halvt pund ister. När slaktarn kom på en annan
plats för att slakta, så frågades di, om de mycket ister grannens gris

hade. Nu var det för matmodern och hennes hjälpe att rensa
fjelstren. Fläskköttet till korven hackades med en yxa i ett
hacketråg av boketrä. Sedan var korven färdig att lägga i grytan.
Den som skulle lägga korven i grytan skulle säga: "Är hälle,
hem hälle." Hon skulle se efter så att det kokte lagom fort
så att korvarna inte gick sönder. Hela alaktet skulle föras i ord-
ning samma dag det var slaktat. Det ansågs som en skandal om det
inte blev färdigt slaktedan.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27

2955

Bakning.

Så var det tid att tänka på julbröd et. Det maldes flera tunnor råg, som siktades med en fin florsikt. Därav blev florsiktat bröd. Slaglämpebröd bakes av sammalet rågmjöl. Degen skulle hållas varm i ett par dagar och slåss med ett slagträd för degen skulle bli va söt. Den andra dagen lades jästen i degen, sent bakes vurtbröd. Så bakes bröd av rågli och sammalet kornmjöl, som skulle användas efter jul. Di bakte bröd i flere dagar och det skulle räcka till fram åt vårfrudagen. Så bakes små kakor till barnen i gården. Pojkarna skulle hava levar och fli-ckorna runda kakor. Så bakes stora tolv-håla-kringlor och jungfru-kringlor. Betydde "jumfru Maria". Tolvhåla-kringlorna rullades ut fyra långa tottar, som lades om varandra. När kringlan var färdi g var den rund och vid som en tallrik. Kringlan stämplades på alla kors med en stämpel av trä. "Jumfru-kringlan" gjordes av två långa tottar. Den blev också rund. Der var inte någon jäst i degen, därför syntes stämplen. Grisar och hönor bakes.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

28.

2955

Så lades opp i högar till barnen, som skulle hava julhög--först ~~kakan sedan~~ la kakan sedan lades de stora kringlorna å grisar, hönor å äppel till var hög. Julhögarna skulle sättas ner i en kista--delades inte ut förrän barnen kom. Barnen hade väl reda på den seden. Di hade ingen ro förrän förn di hade varit på alla ställen, di trodde di fick julhögar. Alla mödrar lade sig vinning om att baka, så det såg fint och got ut, för barnen hade hem allt för att visa vad de hade fått. Jag minns vi hade sådana julhögar i en blå kista i mitt hem å när jag var å fick sådana julhögar, det var så roligt att få (Även) om kakorna var så hårda så di small för tänderna. Jag undrar vad en skulle fått hem som hade varit så roligt å bra som just den julhögen. Det var för en var barn och glädde sig åt allting. Tre eller fyra dagar före jul bryggdes julölet, så det hann jäsa och hällas om flere gånger, sedan tappas i ölstänkerna ner i källaren. På den tiden kunde di gamle brännmästarna brygga gott öl på julen. När där kom någon främmande det första di bjöd på, så var det ett glas öl. Då ville di hava beröm för sitt goda öl, å det var det värt. Julaftonsmorgon före dager hängdes gardiner å väggbonader upp å den stora takduken.. Min farmor hon band takdukar av hemspunnet fint garn. Av fina tågor tvinnades tvåtrådigt. Garnet byktes å blektes, så det blev vitt och glansigt som silke. Dukarna bands om en smal kavel, så di blev småmaskade. Dukarna var 5 alnar på det ena hållet och $3\frac{1}{2}$ på

29.

2955

Brygd.

Fyntning.

Takdukar.

det andra. Sen trädde di med rött garn en stor stjärna i mitten å träd, som föreställde äppel på. Så syddes en bård av hemvävt lärft för att sträcka ut duken, så den fick sin rätta form. Så i yttre kant sattes frans å daskor, varannan vit å röd. När duken sträcktes upp med äppel i hörnen i tygremsan, så hängde frans å daskor neråt. Där böstes å knabbades i vart hus. Allt i huset var skurat å i ordning. Di, som hade fått sitt färdigt, gick ut att lyssna, om där böstes i di andre stugorna. Den, som hade sitt i ordning först på julaftons morgon, blev färdig med sitt arbete i tid hela kommande året. Julgranen lyftes in å var färdig, när barnen vaknade. Di fingo stora ögon, när di tittade upp. Di var inte vana vid någon lyx. På golven ströddes fin, vit sjösand. Ovanpå den ströddes finhackat granris. För längre tillbakes breddes råghalm på golvet. Halmen var väl rensad från ogräs. Halmen breddes ut på golven, för änglarna inte skulle stöta sig, när di lekte med barnen. På julaftonsmorgon hängdes fågelnekar upp. Granarna sattes upp vid förstugdörren. I di granerna hängdes upp di små neker, som kallades för ungar. Den, som tog upp säden, hade lagt en halv nek. Så blev det en unge. Det kunde hända, att det blev flere ungar. När säden lades i ladan, kastades ungarna undan, så di visste, var di hade dem, när di skulle hängas upp i förstugranarna. Di ungarna skulle glosen ha på julafton. Glosen var en allmän skräck för stora å små. Alla yttre

Julgranen.

Fågelneker.

"Ungar".

Glosen.

sysslor måste göras, innan solen gick ner. I ladugården ströddes först granris, å djuren fick det bästa höet å så mycket di behövde till juladagsmorgon, för ingen ville gå ut, när det var mörkt. Jag var med min far en julaften. Vi gick i skymningen. Vi skulle gå till fars syster med julgotter, för hon var sjuk. Vi hade bara en liten bit att gå. När vi gick hem, var det nästan mörkt. Far sade till mig: "Se dig inte tillbaka, Då kommer glosen." Det var svårt att låta bli att si tillbaka. Nog tittade jag lite på sned. Den, som ville hava reda på, vad som skulle hända, han gick årsgång. Kunde han bestämma sig för att vara djärv och inte si tillbaka vad han än hörde. Annars hade han fått glosen på sig. Om han inte såg tillbaka, hade glosen ingen makt att göra något illa. Årsgångaren måste gå en runda förbi tre kyrkogårdar, stanna vid alla tre kyrkogårdarna å be om en nypa jord, som skulle tagas på en grav. Sen fortsätta till en annan kyrkogård och göra lika- ledes, en nypa jord, som han förvarade. Årsgångaren hade stål på sig å en bibel med sig, så ingen gast hade makt att skada honom. Glosen var till för att förfölja den, som ville ha reda på förborgade ting. Årsgångaren fick si mycket, om han hade mod, allt förborgat, som skulle hända. Han fick si på di dödas julot- ta. Han såg, att kyrkan var upplyst, När han kom till kyrkodörren, var den stängd. Då förstod han, att det var di dödas otta. Han hörde en dov sång å orgelns matta ljud. Di trodde, att prästen,

Årsgång.

De dödas jul-
otta.

*Samlad
1860-1861
V. Torssén 52
år 1909*

*Yppa Martina Ericson
1860-1861*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid. 32

som var begravnen i kyrkogården, höll gudstjänst för sin avlidna församling. Nu hade årsgångaren stått provet. Årsgångaren ville inte yppa för någon, att han hade gått, när det lyckades. Av jorden, som han hade bett om på kyrkogårdarna, skulle han lägga en liten nypa jord i vatten och dricka tre torsdagar å rad. Sedan kunde han bota allt, som var förtrollat, och ställa fram gods, som var stulet, och bota gastakrysssta. Blev någon sjuk å öm i lemmarna, så var han säkert gastakrysst.

2955

Även hustomten tänktes deltaga i julfirandet Hustomten. med fädernas andar. Tomten han hade nycklar till alla husets dörrar och gick alltså, var han ville. Mellan kl. 3 och 4 var det Julottan. ljus och livligt på vägarna fram mot kyrkan körande eller gående. Alla skulle ut, som kunde gå utan krycka till kyrkan, att deltaga i julfirandet, små och stora. Di samlades i stora skaror. Bloss av fyrved eller tjärstubbar tändes på i en vid lykta av banjärn, som di hängde på en lång stake, som di bar på axeln. En del hade stora tanna, som di bar i näven. När di kom fram till kyrkan, sattes blossen i stengärdsgårdar å stenrör runt om kyrkan. Varje familj hade ljus med sig i kyrkan, som di satte framför sig. En del hade ljustång med att snyta ljusen med. Di, som inte hade tång, snoppade ljusen med nypan. Där blev så mycket ljusrök i kyrkan, så prästen knappast kunde skönjas. När gudstjänsten var slut, trängdes alla för att komma ut och iväg mot hemmet fortast möj-

Småland
Måla 44
V. 1928

Upp. 15 Kristina Kiksen
Ber. Densamma
Lönshult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

33

2955

ligt. Di, som var till fots, sprang i kapp med varandra. Di, som körde hästskjuts, körde i galopp med varandra, ty den, som kom först hem från julottan, skulle först få sin säd bärgad på hösten.

Utanför köksdörren sattes en gran med små Vättar. ljus i, som stöptes särskilt för vätten. Ljusen tändes julaf-
ton å juldags- å annandagskväll. Di trodde vätten bodde i jorden, helst vid köksdörren. Där kastades ut sopor och allt slask. Därför blev det sopedyngan. Så ströddes där hackat granris allt ibland. Där troddes vätten bo. Di var rädda för att kasta ut varmt vatten. Förn di öste ut något varmt, skulle di spotta tre gånger å säga: "Är här någon i vägen så flött sig." Här finns två sorters vättar, en god och lyckosam. Den goda vätten bor i jorden. Den onda vätten bor i vattnet. Den gode vätten kan bli ond, ifall di skada honom på något vis. Om små barn bliva oroliga på nätterna, då är det vätten, som orødem. Då tände modren vättaljus, gick ut å bad vätten om förlåtelse, ifall hon hade öst ut vatten, när hon hade tvättat barnets kläder. Min mor hon brukte säga, när hon öste ut vatten: "Är här någon i vägen, så flött sej." Den onde vätten, som bodde i vatten, syntes ofta före jul på myrar och sumpiga trakter. Ljus tändes å släcktes. Så tändes det igen på ett stycke därifrån. Sådant ljus syntes ofta på en myr, som gränsa imellan Gengångare. Virestad och Härlunda församling. Det sades, att där var någon,

Småland
Klubb nr
V Forsås 4/8 1929

4/8 1929
av Kitta Erikson
Var as Delsamma
Örshult Lönshult

som blivit mördad å gömd där, att det var den, som gick där å ljuste. - En del trodde på sjövädden, som visade sig på olika vis, som sjöjumfru och sjöhäst.

På annandagsotta för 75 år sedan brukade en del pojkar samlas och gå ikring i stugorna å bjuda på Staffans- kaffe å dopp å brännvin, som di hade med sig. Di knackade på. Utan att tänka sig för, var det någon, som öppnade. Di rusa in. Det var inte på alla platser di var välkomna. Di kom ändå. På annandagjul reds Staffans skede. Det var en gumma, som hade håll- lit ett barn till dopet i Virestad kyrka. När barnet var döpt, gick hon in i sockenhuset å lade barnet på en säng. Så gick hon ut för att träffa sitt sällskap. Då var det några skojare, som sade: "Skall vi rida Staffans skede ida, Kitta." - "Ja vars". Hon på sin häst å red ett gott stycke. Då kom hon ihåg, att hon hade glömt barnet i sockenhuset. Detta är vad jag hört omtalas.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

34

2955

Staffanskaffe.

Staffansskede